

בסיעתא דטימיא

שיעור שבועי

הגאון הגדול

רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

פרשת קה קה | 584

ו' במרחשון תשפ"ג

ניתן לשמוע בקו ישיר: 03-6171004

www.kolhalashon.com

גישה ישירה לשיעור במערכת קול הלשון

בלי לחפש ולדפדף בין השיעורים במערכת.
מתקשרים לקו קול הלשון במספרים הרגילים והישירים,
מקיימים מיד כוכבית * סולמית #
ואחריו את מספר השיעור 34287812 ולסיום סולמית #

פרטית לך לך תשיב"ג

שיעור הגר"י זילברשטיין שליט"א ב"בית הכנסת המרכזי רמת אלחנץ"

לע"נ שמואל ב"ר משה גודלסקי ז"ל
לע"נ אברהם יצחק ב"ר אליעזר מנחם ושרה שפס ז"ל

הרחוקים הרבה ביותר היו רוכבים, עכ"ז נראה, כאשר סמוך לירושלים, היו הולכין ברגליהם..."

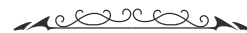
וכן מצינו בריש פ"ק דחגיגה: "הכל חייבין בראיה חוץ מחרש שוטה וקטן וכו' ומי שאינו יכול לעלות ברגליו, איזהו קטן כל שאינו יכול לרכוב על כתפיו של אביו ולעלות מירושלים להר הבית דברי ב"ש, ובית הלל אומרים כל שאינו יכול לאחוז בידו של אביו ולעלות מירושלים להר הבית שנאמר שלש רגלים". פירש רש"י: "הראוי לעלות ברגליו חייב הכתוב". עיי"ש בגמרא דף ו' דפריך גבי קטן עד הכא מאן אתייה וכו' ועוד קאמר התם השיב רבי לדברי ב"ש והא שמואל דיכול לרכוב על כתפו של אביו הוה ע"ש. מוכח מכל זה דקפדינן אהילוך מירושלים להר הבית.

סיים ה'תורה לשמה' בהוכחה על פי הסוד, שיש בהליכה לבית הכנסת טעם להילוך כמו בעליה לרגל, יעו"ש. סיים שם וז"ל: "על כן ודאי גם מצות הליכה לבית הכנסת יש להקפיד בה שתהיה ברגלים דווקא, כל היכא דהוא יכול להילוך ברגליו, ולא יחוש בזה על הכבוד לעיני הרואים אף על פי שהוא עשיר נכבד".

עוד יש לציין למה שכתב השו"ע [סימן צ' סי"ב]: "מצוה לרוץ כשהולך לבית הכנסת וכן לכל דבר מצוה, אפילו בשבת שאסור לפסוע פסיעה גסה". ובפמ"ג (א"א שם ס"ק כד), הביאו המשנ"ב סק"מ: הביא מחלוקת אם המצוה לרוץ היא דווקא סמוך לבית הכנסת שאז ניכר שרץ לבית הכנסת, או בכל הדרך, וסיים הפמ"ג שבשחרית שהולך עם תפילין וטלית, אף בידו, ניכר הוא, ולכן יש ענין שירוצ בכל הדרך, יעו"ש. וברור שענין זה לא יכול לקיים בנסיעה.

עוד יעוין בשו"ת 'בצל החכמה' [ח"ד סימן כ"א] שציין לדברי המשנה בפרה [פ"ג מ"ד], שזקני ישראל היו מקדימים ברגליהם להר המשחה לפני שחיתת הפרה האדומה, וכתב על כך התוס' יו"ט (ד"ה ברגליהם): שמשום חבוב מצוה הלכו

ערב טוב לחבריי היקרים והאהובים. הלילה הזה הוא מלא ברכה - ותן טל ומטר לברכה - שערי שמיים נפתחים. בואו וננצל זאת, ויהיה לנו ולכל ישראל כל טוב.

יכול לבא לבית הכנסת ברכב, ויכול לטרוח וללכת ברגליו, מה יעשה ?

טיאלה :

אחד היכול להגיע לבית הכנסת ברכבו, ומאידך, יכול לטרוח וללכת ברגליו, האם יש עדיפות שילך דווקא ברגליו?

תשובה :

כתב רבנו הבן איש חי [תורה לשמה' סימן מ'] וז"ל: "עשיר נכבד, ביתו רחוק מבית הכנסת יותר מחצי שעה והוא אין לו טרחא בהילוך זה, אך להיותו עשיר נכבד, זהו כבודו לעיני הרואים שאינם בני ברית, שלא ילך ברגליו אלא ברכיבה, והוא יש לו בהמה בביתו לרכב עליה. אם יש בזה מצוה שילך דווקא ברגליו ולא ירכב, או דלמא, רוכב כמהלך חד הוא וגם ברכיבתו מקיים מצות הילוך לבית הכנסת ?

והביא ה'תורה לשמה' שתי ראיות שעדיף שילך ברגליו ולא ירכב, וז"ל: "בגמרא דסוטה [כ"ב]. אמרו למדנו קבול שכר מאלמנה שהיה לה בית הכנסת קרוב והיא הייתה הולכת לרחוק משום שכר פסיעות. משמע מהא, כי שכר פסיעות לא שייך אלא בהולך ברגליו שמטריח רגליו בפסיעות יותר.

וכן אמרו במסכת חגיגה [ג']. "מה יפו פעמך בנעלים בת נדיב כמה נאין רגליהם של ישראל בשעה שעולין לרגל". משמע כי אפילו העליה לרגל, שהוא מקום רחוק וטרחא הרבה, אפילו הכי היו מדקדקים ללכת ברגליהם. הגם שבוודאי

איך זכה רבי אלעזר בן עזריה לחכמתו ?

טיאלה :

נאמר במסכת חגיגה [ג']: "בלשון הזה אמר להם (רבי יהושע) אין דור יתום שרבי אלעזר בן עזריה שרוי בתוכו", ויעוין במה שכתב רב ניסים גאון בברכות [כ"ז]: "החכמה שלו (של רבי אלעזר בן עזריה) גלויה היא וידועה, הלא תראה היאך אמר ר' יהושע אין דור יתום שר' אלעזר בן עזריה שרוי בתוכו באותו המעשה האמור במסכת חגיגה".

ויש לשאול במה זכה רבי אלעזר לחכמתו, ונפ"מ לדין שנוכל ללכת בדרכיו?

תשובה :

מבואר בריש מסכת זבחים [פ"א מ"ב], שהתנא שמעון אחי עזריה נקרא על שם אחיו, מפני שהוא היה מפרנסו ועל ידי זה יכול היה ללמוד. כמו כן מבואר במסכת סוטה [כ"א]. כך נאמר במדרש [ויקרא רבה פרשה כ"ה סימן ב']: "עץ חיים היא למחזיקים בה שמעון אחי עזריה אמר משמו, והלא שמעון היה גדול מעזריה ? אלא ע"י שהיה עזריה עוסק בפרקמטיא ונותן בפיו של שמעון לפיכך נקראת הלכה על שמו", ודכוותה [דברים ל"ג]: "ולזבולן אמר שמח זבולן בצאתך ויששכר באהליך" והלא יששכר גדול היה מזבולן, אלא ע"י שהיה זבולן מפרש מיישוב ועוסק בפרקמטיא ובא ונותן לתוך פיו של יששכר, נותן לו שכר בעמלו לפיכך נקרא הפסוק על שמו שנא' שמח זבולן בצאתך ויששכר באהליך".

והנה מבואר בהקדמת הרמב"ם למשנה ובמאירי (בהקדמה לאבות), שעזריה זה שהיה מפרנס את שמעון אחיו, היה אביו של רבי אלעזר בן עזריה, הרי שבזכות זה שהוא פרנס את אחיו שישב ולמד, הוא זכה לבן תלמיד חכם גדול כרבי אלעזר בן עזריה.

ויעוין עוד במה שהאריך בחפץ חיים [שמירת הלשון ח"א שער התורה פ"ה] בגודל החיוב להחזיק לומדי תורה, וגודל שכרו עבור זה, וז"ל: "מכל מה שהערכנו בגודל מעלות התורה שהיא עיקר הכל, נוכל ממילא להבין את גודל החיוב להחזיק התורה שלא תמוט, ולא מיבעי אותן האנשים שהם טרודים בעניני העולם, בוודאי צריכין עכ"פ להזדרז בענין

ברגליהם ולא היו רוכבים. ועוד דן שם 'בצל החכמה', אם יש בזה גם משום שכר פסיעות או לא, דעיקר שכר פסיעות הוא על שמטריח עצמו לילך דרך רחוקה למען קיום המצוה, וא"כ בנוסע במכונית אם כי מדינא הו"ל כמהלך מ"מ אין כאן טורח וממילא שאין כאן שכר פסיעות, יעו"ש ובמה שהמשיך לדון בזה [בחלק ה' סימן ק"א].

יעוין עוד בציץ אליעזר [חי"ב סימן י"ז], שהאריך להוכיח דנסיעה ברכב לא יכולה לשמש תחליף למצות ההליכה והריצה ברגלים לבית הכנסת או לבית המדרש, ולכן כל שבאפשרותו ללכת רגלי אין לנסוע ברכב משום יתר נוחיות, ויקיים המצוה כמאמרה ויקבל עבור הטורח במצוה, שכר פסיעות. ואם אין באפשרותו, לא ייסע עכ"פ עד פתח ביהכ"ג, אלא יעמיד רכבו במרחק מה וילך וירוך משם בכוונות ובכוונה עד פתח בית הכנסת, ובביהכ"ג עצמו, כפי שכותב המג"א, אסור לרוץ, אלא ילך באימה וביראה, יעו"ש.

עוד יש לציין לדברי המהר"ל [נתיב העבודה פרק ה'], שכתב דברים עמוקים בעניין מעלת שכר פסיעות בהליכתו לבית הכנסת וז"ל: "וכך אמרו בגמ' סוטה שיש ללכת אל בית הכנסת שהוא יותר רחוק מן האדם, מפני שהוא נוטל שכר פסיעות. ויראה כי אין הדין הזה גבי סוכה, שאם יש לו שתי סוכות האחת קרובה והאחת רחוקה, שאין לו לילך אל הסוכה הרחוקה בשביל שהוא נוטל שכר פסיעות, כי אם גבי בית הכנסת אמרו כן, וכדאמר הכתוב אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי וגו' מזוזות פתחיו". וזה כי השם יתברך מצוי בבית הכנסת, כמו שאחז"ל [מגילה כ"ט]. כי בית הכנסת הוא מקדש מעט, ולכך השי"ת מצוי בבית הכנסת. לפיכך כאשר הולך לבית הכנסת, הוא נמשך אל השי"ת להיות לו דביקות בו ית'. וידוע כי המתנועע אל דבר, הוא דביקות גמור עם המתנועע יותר וזהו דביקות וחיבור גמור. ולכן אמר שהקב"ה מונה פסיעתך, כי אף פסיעה אחת יותר רחוק, הקדוש ברוך הוא מונה, כי הכל הוא לפי התנועה יש לו דביקות בו יתב', כי אם הולך מרחוק, הרי זה מורה דביקות גמור בו ית' לכך הולך מרחוק".

ונראה גם מדבריו שיש מעלה גדולה כשהולך לבית הכנסת בהליכה ברגליו בדווקא.

אחת זו ואחת זו תנשא". על פי זה פסק הרמ"א [אבה"ע סימן י"ז סעיף מ"ג] בשם רבינו ירוחם, שאפילו אשה שהיא שוטה, נאמנת (לומר שמת בעלה ותנשא), ובלבד שידעת בטיב נישואין ואלמנות.

והקשה המהרח"ש ב'תורת חיים' [ח"ד קונטרס עיגונא דאיתתא דף ט' ע"ד]: "דאטו מי עדיף עדות מפיה טפי מפי העד, שכתב הרמב"ם (ונפסק בשו"ע שם סי"ג) שאין סומכים על פי עד שוטה?"

ותירץ וז"ל: "איכא למימר שמה שכתב הרמב"ם בהלכות גירושין בשוטה המעיד, הוא בסתם שוטה שאמרו רז"ל בכל מקום, והוא מאי דתניא בפרק קמא דחגיגה [ג:], שהוא הלן בבית הקברות, והמהלך בדרך יחידי, וקורע כסותו ומאבד מה שנותנין לו, דזה אין לו דעת כלל ואינו יודע בטיב נישואין וכו'. וההיא דרבינו ירוחם היא כמו שהביא בשם הרמ"ה, שידעת בטיב נישואין ואלמנות, והוא כסברת חכמים ב'האשה שלום', שאמרו אחת פקחת ואחת שוטה, לאפוקי דר' יהודה שאמר דווקא כשבאת בוכה ובגדיה קרועים שמרגשת על מיתת בעלה, וחכמים אמרו דאפילו שוטה דאינה מרגשת על מיתת בעלה אך מכל מקום יודעת בטיב נישואין.

להכי סתמו הפוסקים וכתבו, דהאשה בעצמה, נאמנת לומר מת בעלי ולא חילקו בין פקחת לשוטה. פירוש, שוטה יודעת בטיב נישואין, אבל שוטה לגמרי דאין לה דעת כלל ואינה יודעת בטיב כלל, לא הוצרכו לפרש, דלא עדיף מקטן דאין נאמן לומר מת פלוני, אם לא שאמר דברים הרבה ואמתלאות כגון כמה ספדנים וכו' שמורות על האמת. נראה דאף בשוטה גמור אם יאמר דברים הרבה דינו שווה לקטנים.

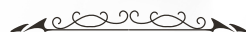
היוצא מדבריו, דבשוטה גמור שלא כופל הדברים ולא האריך בדוגמאות של שמות הספדנים לכו"ע אינו נאמן, וא"כ אולי גם בשאלתנו, אם רק בא וסיפר שילד נחטף לא נחלל שבת על סמך סיפורו של השוטה.

אולם יתכן, דכל דבריו שאין סומכים על השוטה נאמרו לחומרא שאין להתיר אשת איש לשוק, אבל לחלל שבת בשביל חשש פיקוח נפש יתכן דיש לחשוש לדבריו, דלא גרע מספק פיקוח נפש, וצ"ע.

הגדול הזה כדי להנצל מעונש המר של ביטול תלמוד תורה... אלא אפילו אותן האנשים שהם בעצמם לומדי התורה ומקיימי מצות בישראל, ג"כ חיוב גדול עליהם להחזיק את התורה, ואם לאו הרי הם בכלל ארור ח"ו, כמו שכתב רבינו יונה ב'שערי תשובה' [שער ג' אות י"ט] בשם הספרי על הפסוק "ארור אשר לא יקים", אדם שלמד ושנה ולימד לאחרים וקיים את התורה, ויש בידו כוח להחזיק ידי העוסק בתורה ובמצות ולא החזיק, הרי הוא בכלל ארור אשר לא יקים.

בא וראה גודל מעלת מחזיק התורה ומהנה לתלמיד חכם מנכסיו ומתקרב אליו, שמעלה עליו הכתוב כאלו מתדבק בשכינה... ולא עוד אלא שנקרא חברו הלומד, על שמו, ויש לו חלק בשכר תורתו... וזוכה גם כן לבנים טובים וקדושים שיצאו ממנו עבור זה. כדאיתא בזה"ק [פרשת מצורע]: "עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר כו' מאן תומכיה, אלין אנון דמטילין מלאי לכיסן של תלמידי חכמים (נותן סחורה לתלמידי חכמים להשתכר בהם) וכו', דאנן דמטילין מלאי לכיסן של תלמידי חכמים אינן תמכין לאורייתא מרישא עד סיומא דגופא, וכל מהימנותא ביה תליא ואתמך וזכי לבנין דיתחזון לנביאי מהימנא... יעו"ש עוד מה שהאריך במעלת התומך בלומדי תורה.

עכ"פ שמענו שבזכות מעלה זו של תמיכה בתלמידי חכמים, זוכים לבנים תלמידי חכמים, ויעויין עוד במסכת שבת [כ"ג:] 'דַּרְחִים רַבֵּן הוּיִין לִיה בְּנִים רַבֵּן'.

שיוטה שיבא לתחנת משיטרה בשבת וסיפר שימונית עצרה וחטפו ילד.

טיאלה :

שוטה בא לתחנת משטרה בשבת, וסיפר שראה מכונית עוצרת ויצאו ממנה ערבים וחטפו ילד. האם מאמינים לו ומחללים שבת על פיו, ומודיעים בשבת לכל המחסומים לבדוק כל מכונית שעוברת שם, או שמא אין משגיחים בדברי שוטה כלל וגם לא חוששים לכך מספק?

תשובה :

נאמר במסכת יבמות [קט"ז:]: "תניא אמרו לו לרבי יהודה לדברך פקחת תנשא שוטה לא תנשא, אלא

אמר הרב לקצין זה: "מה היית עושה אם האדם השוטה הזה היה אומר שהילד היה שלך, האם היית מפעיל את כל המערכת בשבת?" השוטר היה נבוך. אמר הרב זהו המודד, אם עבור ילדך היית מפעיל את כל המערכת, גם במקרה זה מותר לך להפעיל את כל המערכת בשבת. אבל אם גם על ילדו לא היה חושש, משום שזה חשש רחוק מאוד, גם על ילד אחר, פטור ואסור לעשות זאת בשבת. כמו ששואלת הגמ' לגבי הַשְׁבֵּת אבידה, עד כמה אדם צריך לטרוח. אם בשלו היה טורח, חייב גם לטרוח להשיב לאחרים.

הקב"ה יעזור שמחר יהיה קידוש השם, שיתגדל ויתקדש שמו, וכולם יראו שה' הוא האלוקים. לנו לכל ישראל כל טוב סלה.

ויש גם צד להיפך דרך בעגונה אנו סומכים על שוטה משום דאשה דייקא ומינסבא, משא"כ בחילול שבת לא סומכים על דברי שוטה. ואף על פי שבשוטה אין דייקא ומינסבא, וכמו שכתב הערוך השולחן (שם סעיף ק"ד) וז"ל: "כתב רבינו הרמ"א בסעיף מ"ג... ביאור דבריו דאפילו אשת כסילות שאין לה דעת להבין ולהשכיל החומר שיהיה לה בסופה אם תשקר והייתי אומר דבה לא שייך דייקא ולא נתירה קמ"ל דאין חילוק והטעם י"ל, דאדרבא אשה כמוה רחוקה יותר מלשקר ומלהערים ולא מיירי בשוטה ממש אלא כלומר כסילה". מכל מקום מבואר בדבריו שיש סיבה מיוחדת להתיר יותר בעגונה מאשר במקרים אחרים.

ולמעשה נראה דהכל לפי הענין ותלוי לפי אומדן הדעת אם לחשוש לדברי השוטה או לא.

להזכירכם, השיעור הבא יתקיים בעז"ה ביום ב', י"ג במרחשון תשפ"ג, בבית הכנסת המרכזי ברמת אלחנן בשעה 20:00. תפילת ערבית בשעה 19:45.

ייטיר בוח גדול למערכת קול הלשון ולראשייה, על העברת השיעור באיכות מופלאה.

ניתן להאזין לשיעור בשידור חי מקול הלשון במס' טל' 03-6171004